

Rapport

deputaten

relatie kerk en overheid

**Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Goes 2020 en
Landelijke Vergadering Amersfoort 2019**

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Opdracht	3
2. Verslag van de werkzaamheden	4
3. Samenstelling deputaatschap	6
4. Voorstel nieuwe opdracht	6
5. Financiën	7
Bijlagen	8
1. Opdracht GS Meppel 2017	8
2. Rooster van aftreden	9

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: dao@gkv.nl.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Inleiding

Het deputaatschap voor de relatie kerk en overheid (RKO) heeft conform artikel A5 kerk en overheid KO 2012, tot taak namens de kerken contact te onderhouden met de (landelijke) overheid. Het doet dit door op passende momenten haar zijn respect te betuigen en door de overheid te attenderen op gerechtvaardigde belangen van de kerken, wanneer die door wetgeving of beleid geschaad dreigen te worden. Voor dit laatste wordt samengewerkt in het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO). Daarnaast willen deputaten bevorderen dat plaatselijke kerken en kerkleden hun roeping ten aanzien van de samenleving waarin zij leven, verstaan en mogelijkheden om daarop positief in te werken, benutten.

Deputaten hebben zich in het CIO doen vertegenwoordigen door de heer E. van Middelkoop (moderamenlid van het CIO), in CIO-Justitie door ds. J.B. de Rijke, in CIO-Kerkelijke gebouwen en in CIO-Onderwijs door mevrouw drs. A.E.H. van der Kolk, in CIO-Gezondheid door de heer Z.B. Nitrauw. Zij hebben op elke vergadering van deputaten verslag uitgebracht van hun werkzaamheden. Samenvattingen daarvan zijn opgenomen in de jaarverslagen van het deputaatschap. Van belang zijnde informatie voor de kerken is doorgestuurd naar de vereniging Steunpunt Kerkenwerk en naar deputaten financiën en beheer.

1. Opdracht

- Hetzij op verzoek van de overheid, hetzij op verzoek vanuit de kerken, hetzij op eigen initiatief, zich tot de overheid te richten over publieke zaken die overal in ons land de dienst van de kerk (art.A5 kerk en overheid KO 2012), of het leven als christen raken, onder meer bij ernstige openbare aantasting van Gods naam, bij ernstig onrecht en bij bedreiging van de vrijheid van godsdienst. Indien de generale synode bijeen is, doet de synode dit zelf. Deputaten dienen de kerken van hun reacties in kennis te stellen.
- De kerken te informeren over stukken die van de overheid bij hen inkomen en bestemd zijn voor de kerken of anderszins van belang zijn voor de kerken en over maatregelen of voornemens van de overheid en uitspraken van de rechterlijke macht die de dienst van de kerk en/of het leven als christen raken.
- De Gereformeerde kerken in Nederland te vertegenwoordigen in het CIO alsmede in de commissies CIO-K (kerkelijke gebouwen), CIO-J (justitie), CIO-O (onderwijs) en CIO-G (gezondheid).
- Het nodige te doen om de betrokkenheid van de kerken bij het justitiepastoraat te vergroten.
- Met de justitiepredikant contact onderhouden op de manier zoals door deputaten relatie kerk en overheid is vastgelegd.
- De kerken en kerkleden desgevraagd bij te staan in het op christelijke wijze betrokken zijn in de maatschappij, in het contact met plaatselijke en regionale overheden.
- Deel te nemen in de Stichting voor protestants godsdienstonderwijs op openbare basisscholen en te bevorderen dat bevoegde leden uit onze kerken zich voor dit werk beschikbaar stellen.
- Deputaten opdracht te geven te participeren in het interkerkelijk overleg ter ondersteuning van asielzoekers in hun processen bij de overheid.

2. Verslag van de werkzaamheden

Het grootste deel van de werkzaamheden van het deputaatschap bestaat uit het opkomen voor de belangen van de kerken bij de relevante overheidsorganen. Het contact met de overheid wordt eerst en vooral onderhouden via het CIO. Het Moderamen van het CIO, waarin ook de GKv is vertegenwoordigd in de persoon van de voorzitter van het deputaatschap, spreekt met enige regelmaat met de Minister van Justitie en Veiligheid, verantwoordelijk voor het onderhouden van de contacten met de godsdienstige denominaties. Binnen het kabinet heeft deze minister ter zake coördinerende taken, zonder dat daar bevoegdheden aan zijn verbonden.

Daarnaast zijn met tal van andere overheidsinstanties contacten aangegaan en onderhouden. Het volgende wordt gememoreerd.

Met de Belastingdienst vindt structureel overleg plaats over de fiscale regeling m.b.t. de giftenaftrek, de zog. ANBI-regeling. Het CIO heeft een stichting in het leven geroepen, die verantwoordelijk is voor de naleving van een convenant van het CIO met de Belastingdienst. Kern daarvan is dat de kerken zoveel zelf toezien op de naleving van de voorwaarden van de ANBI-regeling, de transparantie van de relevante gegevens en de verantwoordelijkheid van de individuele kerken.

Enkele malen per jaar vinden er zogenaamde expertbijeenkomsten plaats van medewerkers van het CIO met vertegenwoordigers van de kerken om de stand van zaken te bespreken. Vanuit het deputaatschap wordt ervoor gezorgd dat medewerkers van het Steunpunt Kerkenwerk bij deze bijeenkomsten worden betrokken.

Met de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid wordt via het CIO contact onderhouden over praktische zaken betreffende de beveiliging van kerkgebouwen tegen vormen van terrorisme. Aan de kerken is een handleiding aangeboden.

Veel aandacht wordt gegeven aan de doorwerking van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AGV) in het Nederlandse recht en de betekenis daarvan voor de kerken. De nieuwe regelgeving is geanalyseerd waar relevant voor de kerken. Ook zijn gesprekken gevoerd tussen het CIO en de Autoriteit Persoonsregistraties over de reikwijdte van de nieuwe regels voor het omgaan met kerkelijke gegevens. Het deputaatschap heeft hierover contacten gelegd met deputaten kerkrecht. Vanuit dat deputaatschap is expertise aangeleverd voor de bezinning op dit thema binnen het CIO.

Om deel te nemen aan het elektronische verkeer worden ook aan kerken eisen gesteld. Dit raakt al snel aan de inrichtingsvrijheid van de kerken. Via het CIO zijn contacten gelegd met de Kamer van Koophandel om een vorm van registratie te vinden die tegemoet komt aan de verschillende met elkaar op gespannen voet staande eisen. Het deputaatschap heeft ter zake de quaestor geïnformeerd en hem betrokken bij de uitvoering van gemaakte afspraken.

In tal van sectoren van onze samenleving wordt van vrijwilligers een zogenaamd VOG verlangd. VOG staat voor een Verklaring Omtrent Gedrag, een verklaring waaruit blijkt dat het gedrag van de desbetreffende persoon in het verleden geen bezwaar vormt voor het vervullen van een specifieke taak of functie. Zo wordt bijvoorbeeld gezien of iemand een strafregister heeft. De overheid stimuleert ook het aanvragen van een VOG door vrijwilligers in de kerken. Een experiment met financiële overheidssteun is allereerst uitgevoerd in de RKK. Op korte termijn komen voor alle kerken financiële middelen beschikbaar, zodat kerken een gratis VOG kunnen

aanvragen. Het Steunpunt Kerkenwerk wordt over de voortgang van dit dossier vanuit het deputaatschap geïnformeerd.

Recent is de overheid gekomen met een nieuw voorstel van wet betreffende de transparantie van maatschappelijke organisaties. Kern daarvan is dat grote donaties openbaar moeten worden gemaakt. Omdat deze nieuwe regels ook gaan gelden voor de kerken heeft het CIO in samenwerking met de Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie (SBF) een eerste, zeer kritische reactie over dit voorstel opgesteld in het kader van de consultatie van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Vanaf 2020 zijn ondernemingen verplicht om hun eigenaren of de personen die zeggenschap hebben in een zogeheten UBO-register in te schrijven. UBO staat voor ultimate beneficial owner. Het CIO heeft juridisch advies ingewonnen over de mogelijke relevantie van deze nieuwe regelgeving voor de kerken.

Recente ontwikkelingen m.b.t de positie en financiering van het werk van geestelijke verzorgers in gevangenissen, bij Defensie en de politie en in de gezondheidszorg worden vanuit het CIO nauwgezet gevolgd. Indien nodig vindt terugkoppeling plaats naar het deputaatschap.

Voor wat betreft de commissie CIO-Onderwijs kan worden vermeld dat de leden van het CIO-O, bestaande uit de diverse kerkgenootschappen, zich bewust zijn van hun inhoudelijke verschillen, maar staan er gezamenlijk achter dat het goed is dat op openbare basisscholen kinderen op een respectvolle wijze kennis maken met godsdiensten in het algemeen en het (protestants) christelijk gedachtegoed in het bijzonder. Het versterken van het plaatselijk draagvlak en het betrekken van plaatselijke afdelingen en commissies die zich bezig houden met Godsdienstig Vormingsonderwijs (GVO) zal voor de toekomst een belangrijk aandachtspunt zijn. Verder wordt er melding gemaakt van de structurele bekostiging van het GVO door het ministerie conform de in 2017 aangenomen herziening van de Wet op het Primair Onderwijs. In 2018 werd er protestants GVO gegeven aan 1765 groepen, dat wil zeggen dat 23.100 kinderen protestants GVO volgen.

Voor wat betreft de commissie CIO-Justitie kan worden vermeld dat de afgelopen periode het aantal protestantse justitiepredikanten sterk afgenomen is. Dat komt niet alleen vanwege het sluiten van gevangenissen maar ook door de voorkeurspeiling onder de ingeslotenen. Steeds minder ingeslotenen geven aan dat ze protestants zijn. Daardoor wordt er door de Dienst Justitiële Instellingen ook minder fte toegewezen. Maar het werk gaat, hoewel er minder schouders zijn om het te dragen, vanuit dezelfde bezieling door. Vanuit ons kerkverband zijn er twee justitiepredikanten. Ds. Geerhard Kloppenburg werkt in de Penitentiare Inrichting (PI) Lelystad en het Justitieel Complex Zaanstad. Ds. Huib Boersma werkt in de jeugdinstelling De Beele in Voorst en in de PI Leeuwarden.

3. Samenstelling deputaatschap

De samenstelling van het deputaatschap is als volgt:

- Voorzitter: E. van Middelkoop, lid moderamen CIO,
- Penningmeester: ds Z.J.C. van Harten,
- Secretaris: A.M. van Houdt-Agema,
- drs. A.E.H. van der Kolk, lid CIO-Onderwijs en CIO-Kerkelijke gebouwen,
- Z.B. Nitrauw, lid CIO-Gezondheidszorg,
- Ds. J.B. de Rijke, lid CIO-Justitie,
- Ds. M.H. Oosterhuis, titulair voorzitter.

De GKv kent de figuur van titulair voorzitter. De voorzitter van de synode is als zodanig lid van het deputaatschap relatie kerk en overheid. Het is aan de synode te beslissen of deze figuur zal worden gecontinueerd en, zo ja, aan welk deputaatschap/commissie hij wordt toegevoegd en met welke instructie.

Recent is besloten dat er een nieuwe commissie/deputaatschap categoriaal pastoraat (CCP) wordt ingesteld. Deze nieuwe commissie/deputaatschap zal het contact gaan beheren met alle geestelijke verzorgers in de instellingen van Justitie, Defensie en de gezondheidszorg. Dit betekent voor de commissie/deputaatschap relatie kerk en overheid dat ter zake de opdracht wordt beperkt, hetgeen tevens gevolgen kan hebben voor de personele samenstelling van de commissie/deputaatschap kerk en overheid.

Het voorstel aan uw synode is om E. van Middelkoop, die volgens het rooster van aftreden niet voor herbenoeming in aanmerking komt, in verband met de overgangsfase vanwege de samenvoeging van de GKv en de NGK en voor de continuïteit, zijn lidmaatschap te verlengen voor de duur van 3 jaar c.q. tot en met de synode van DV 2023.

4. Voorstel nieuwe opdracht

Desgevraagd heeft het deputaatschap zich met de NGK-commissie CCHO (commissie contact hoge overheid) gebogen over de formulering van een nieuwe opdracht. Daarover is inmiddels de Regiegroep onzerzijds geïnformeerd.

Het voorstel luidt:

Het behoort tot de taken van het deputaatschap/de commissie:

1. het behartigen van de belangen van de kerken in voorkomende gelegenheden bij de overheid;
2. het desgevraagd of op eigen initiatief zich over voor de kerken relevante aangelegenheden op het publieke terrein richten tot de overheid;
3. het vertegenwoordigen van de GKv/NGK in het werk van het CIO.

5. Financiën

Begroting 2017-2019

	2017	2018	2019
Vergaderkosten	350,-	300,-	340,-
Reiskosten	1.200,-	1.958,-	1.958,-
Contributie CIO	10.150,-	10.100,-	10.300,-
	11.700,-	12.358,-	12.598,-

Uitgaven 2017-2019

	2017	2018	2019 ²
Vergaderkosten	150,-	1	
Reiskosten	1.036,52	622,37	175,84
Contributie CIO	9.852,-	10.522,-	12.351,-
	11.038,52	11.144,37	12.526,94

¹ We hebben in 2018 één keer vergaderd en (nog) geen rekening gekregen voor de zaalhuur.

² Overzicht bijgewerkt tot medio mei 2019.

Wat opvalt is dat de contributie CIO behoorlijk gestegen is. De vergader- en reiskosten vallen binnen het budget.

Begroting 2021-2023

Op basis van bovenstaande cijfers, komen we tot de volgende begroting voor de jaren 2021- 2023:

	2021	2022	2023
Vergaderkosten	150,-	150,-	150,-
Reiskosten	500,-	500,-	500,-
Contributie CIO	13.000,-	13.000,-	13.000,-
	13.650,-	13.650,-	13.650,-
TOTAAL	Euro 40.950,-		

Bijlagen

1. Opdracht GS Meppel 2017

Besluit 2:

de preses van de generale synode te benoemen tot titulair voorzitter van het deputaatschap voor de relatie kerk en overheid, en hem de bevoegdheid te geven, in overleg met de andere deputaten, deel te nemen aan het publieke debat zoals dat het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) voor ogen staat en eventueel ook tot publieke standpuntbepaling namens onze kerken te komen.

Daarnaast behoort tot zijn taak:

- a. op uitnodiging van de overheid de kerken te vertegenwoordigen bij officiële plechtigheden en in bijzondere gevallen, ook zonder uitdrukkelijke uitnodiging van de overheid, de kerken te vertegenwoordigen in samenkomsten met een nationaal karakter, voor zover de aanwezigheid bij deze gelegenheden verenigbaar is met de kerkelijke verantwoordelijkheid en de christelijke levensstijl en schriftelijk te verantwoorden aan de uitnodigende instantie waarom in voorkomend geval niet op een uitnodiging kan worden ingegaan;
- b. namens de kerken gelukwensen of betuigingen van deelneming bij vreugde of rouw het Koninklijk Huis betreffende over te brengen en de vertegenwoordiging van de kerken op Koninklijke recepties voor te bereiden en uit te voeren, behalve wanneer de generale synode bijeen is.

Besluit 3:

deputaten op te dragen:

- a. hetzij op verzoek van de overheid, hetzij op verzoek vanuit de kerken, hetzij op eigen initiatief, zich tot de overheid te richten over publieke zaken die overal in ons land de dienst van de kerk (art. A5 kerk en overheid KO 2012), of het leven als christen raken, onder meer bij ernstige openbare aantasting van Gods naam, bij ernstig onrecht en bij bedreiging van de vrijheid van godsdienst. Indien de generale synode bijeen is, doet de synode dit zelf. Deputaten dienen de kerken van hun reacties in kennis te stellen;
- b. de kerken te informeren over stukken die van de overheid bij hen inkomen en bestemd zijn voor de kerken of anderszins van belang zijn voor de kerken en over maatregelen of voornemens van de overheid en uitspraken van de rechterlijke macht die de dienst van de kerk en/of het leven als christen raken;
- c. de Gereformeerde kerken in Nederland te vertegenwoordigen in het CIO alsmede in de commissies CIO-K (kerkelijke gebouwen), CIO-J (justitie), CIO-O (onderwijs) en CIO-G (gezondheid);
- d. het nodige te doen om de betrokkenheid van kerken bij het justitiepastoraat te vergroten;
- e. met de justitiepredikant contact onderhouden op de manier zoals door deputaten relatie kerk en overheid is vastgelegd;
- f. de kerken en kerkleden desgevraagd bij te staan in het op christelijke wijze betrokken zijn in de maatschappij en in het contact met plaatselijke en regionale overheden;
- g. deel te nemen in de stichting voor protestants godsdienstonderwijs op openbare basisscholen en te bevorderen dat bevoegde leden uit onze kerken zich voor dit werk beschikbaar stellen;

- h. deputaten opdracht te geven te participeren in het interkerkelijk overleg ter ondersteuning van asielzoekers in hun processen bij de overheid.

Besluit 4:

deputaten een budget toe te kennen voor 2018 van € 12.358, voor 2019 van € 12.598 en voor 2020 van € 12.838 (totaal € 37.794).

2. Rooster van aftreden

Rooster van aftreden:	
E. van Middelkoop	2020
Ds. J.B. de Rijke	2020
Drs A.E.H. van der Kolk	2023
Ds. Z.J.C. van Harten	2026
Z.B. Nitrauw	2026
A.M. van Houdt-Agema	2026

Jaarverslagen van deputaten RKO zijn te vinden op:

<https://www.gkv.nl/organisatie/generale-synode/gs-2020/jaarrapporten-gs-2020/>